

Amerika'ya "Karaoğlan" (mı) Geliyor!

Necati Özkan

*Siyasi İletişimci, Reklamcı
E-posta: necatiozkan@oyku.com.tr*

İlk Görüşte Aşk

Bir toplantıda tanıştırılan iki yabancı, ilk görüşte birbirlerinden etkilenmezlerse, sonradan birbirlerini sevebilecekleri bir ortam yaratma şansları çoğu kez kalmaz.

Yeni bir siyasetçi ile seçmenin ilk büyük buluşmasında da aynı şey olur. Seçmen o yeni siyasetçiyi ilk karşılaşmada ya sever, ya da daha o gün bir kenara fırlatıp atar. Kenara fırlatılıp atılmış siyasetçi o günden sonra ne yapsa beyhudedir. Kolay kolay seçmenin kalbini kazanamaz.

Ne var ki, çoğu siyasetçi seçmenin sevgilisi olmayı başaramadığını pek anlamak istemez. Kendini, partisini, ülkesini boş yere yorar, yıpratır. Yazılı olmayan bu kuralın dünya siyasetinde pek ender istisnası görülmüştür.

Amerika'da Demokrat Parti zamanı

2005 Kasım'ında **Dünya Siyasi Danışmanlar Derneği**'nin yıllık konferansı için Berlin'deydim. Oturumlardan birinde Amerikan siyaseti tartışıldı ve yaklaşmakta olan Amerikan başkanlık seçimleri değerlendirildi. Bush henüz 2. kez seçilmişti ama bir sonraki seçimin favorisinin Demokrat Parti olacağı o günden ortadaydı. Demokrat Parti'den aday adayı olacağı söylenen **Barack Obama**'nın adını ilk kez o konferansta duydum.

Konferansa katılan Amerikalı siyasi danışmanlardan, Demokrat cephede en güçlü aday olarak adı geçen Hillary Clinton ile Obama'yı kıyaslamasını istemiş ve Obama'nın şansını anlamaya çalışmışım. Cumhuriyetçi Parti'ye yakın olan siyasi danışmanlar özetle, Amerikan seçmenin zenci bir başkan adayına henüz hazır olmadığı görüşündeydiler. Demokrat Parti'ye yakın siyasi danışmanlar da aynı fikirdeydiler; 11 Eylül'den sonra Neo-Con'larca yaratılan konjonktürde Hillary Clinton'ın daha doğru bir aday olacağına inanıyorlardı. Anlaşılan, Obama 2008 başkanlık yarışının "**çukulata renkli figüranı**" olacaktı.

Bununla birlikte daha o günden, Demokrat Parti'nin "ya bir kadın ya da bir siyah başkan adayı" ile yarışacağı neredeyse kesindi.

4 Kasım 2008'de yapılacak olan başkanlık seçiminden önce, partilerin aday adaylarının yarıştığı, adına "**Primary**" denen bir önseçim yapılıyor. Son aylarda, önseçimle ilgili haberler dünya medyasında geniş yer tutuyor. Dünya medyası istemese de, bu haberlerle Amerikan sisteminin ve Amerikan liderlerinin gönüllü propagandasını yapıyor.

Hillary'nin Hızlı Deparı

2007 sonbaharında başlayan yarışta, Hillary Clinton Demokrat Parti'nin beyaz, Anglosakson ve Protestan kökenli ileri gelenlerinin de desteği ile belirgin biçimde önde gözüküyordu.

Demokrat Parti için Hillary demek **Billary** demektir. (Bill + Hillary'den türetilen bu lakap, Hillary seçilirse Bill'in deneyiminin de ülkenin hizmetinde olacağını formüle ediyordu.)

Başlangıçta Hillary, Barack Obama konusunda küçümser bir tavra sahipti. Hillary Clinton kendisini, Cumhuriyetçilerin favori aday adayı olan Senatör **John McCain**'in karşısında zaferle çıkabilecek tek aday olarak konumlanıyordu. Medyadaki etkin kalemler bu konumlamayı destekler biçimde, Hillary'nin deneyimli, Obama'nın ise acemi olduğu tezini işliyorlardı.

Ancak Hillary'nin avantajlı konumu 5 Şubat'taki **Süper Salı**'da değişti. Barack Obama, Süper Salı'da 13 eyaleti birden kazandı. Şubat boyunca yapılan diğer 8 eyaletin ise tamamını aldı.

İşin ilginç, örneğin bu son 8 eyaletten biri olan zengin **Virginia**'da, Obama beyazlardan yüzde 52, Latinlerden yüzde 56, 65 yaş üstü seçmenlerden yüzde 55 oy alırken, Hillary Clinton beyazlarda yüzde 47'de, Latin kökenlilerde yüzde 46'da, 65 yaş üstü seçimde ise yüzde 45'te kaldı. Obama, her yaş grubunda ve her etnik grupta açık ara öne geçmişti.

11 Eylül Şartlarından Doğan Lider

Obama nasıl oldu da bu kadar kısa sürede bu denli etkili bir sonuç yaratabildi?

George W. Bush ve Yeni Muhafazakarlar, 11 Eylül sonrasında ülke içinde önemli bir kırılma yaratmışlardı. Bush'un şahin politikaları ülke dışında ABD'yi yalnızlaştırmıştı. 2007 Sonbaharından itibaren öncü sarsıntıları dahi ABD'yi ve tüm dünyayı sallamaya başlayan yıkıcı ekonomik bir kriz su üstüne çıkmaya başlamıştı.

Barack Obama, tam da bu atmosferde, 3 Kasım 2007'de "İnanabileceğimiz Değişim - **A Change We Can Believe In**" adlı, gelecekte

klasikler arasına girmeye aday konuşmayla start aldı. Obama, Amerikan liderliğinde ve Washington'un yönetim anlayışında **DEĞİŞİM** zamanının geldiğini, bu değişimin ertelenemez olduğunu, bir şekilde ertelenirse Amerikan yurttaşlarının nasıl fakirleşeceğini, sistemin ve tüm dünyanın nasıl tamiri zor zararlarla karşılaşacağını anlattı. O'na göre, ancak seçmen gerçekten inanırsa bu değişim gerçekleştirilebilirdi.

Temmuz 2007 sayısında **Foreign Affairs** dergisine yazdığı etkileyici makalenin başlığı "**Amerikan Liderliğinin Yenilenmesi**" idi. Makalede, Amerika'yı Amerika yapan değerlere yeniden dönülmesi, uluslararası arenada Amerika'ya güvenin yeniden yaratılması, uluslararası ittifakların yeniden inşası, ordunun yeniden canlandırılması, nükleer silahların sınırlandırılması, terörle mücadelenin yeniden planlanması gibi konularda vizyonunu anlatıyordu. Senatör Obama, Bush yönetiminin yarattığı paranoyak bölünme yerine, Amerika için bütünleşmeyi savunuyordu.

Obama, "**Babamın Hayalleri**" "**Umutlar ve Hayaller**" "**Umudun Cüretkarlığı**" adlı kitaplarıyla, değişimle ilgili fikirlerini ve umudun nasıl gerçeğe dönüşebileceğini anlattı. Obama, en geniş kitle olan orta sınıfa ve 11 Eylül saldırılarından sonra umudunu kaybeden kitlelere yöneliyordu.

Bir Adayın Rock Star Gibi Pazarlanması

Obama'nın siyasi iletişimini yöneten ekip, umudu yaymak, pozitif duygulardan yararlanmak ve ağızdan ağıza kampanyaların katlanan etkisiyle DEĞİŞİM'i anlatmak için bizzat Obama'nın kendisini bir rock star gibi konumlamaya başladı.

Önce, 2007 sonbaharında, **Süper Obama Girl** videosu internette başlayan bir planlamayla yayınlandı. Videoda, Bush ve Clinton'ların temsil ettiği **eski siyaset**, pop kültür ikonu Süperman'in dişi versiyonu biçimindeki Süper Obama Kızı tarafından bozguna uğratılıyordu.

Ardından Obama kampanyasının temel stratejisini özetleyen profesyonel ürünü, "Umut her şeyi değiştirir" filmi ortaya çıktı. Bu filmle kampanyanın tüm söylemi resmen "Değişim" temasına oturtuluyordu.

Obama, konuşmalarında değişimin bölünerek gerçekleştirilemeyeceğini, ancak birlikte olunursa başarılabileceğini vurguluyordu. 2008 başında siyasi danışmanları Obama'nın konuşmalarından "Yes, We Can" jingili ve pop videosunu yarattılar. *Black Eyed Peas* grubunun starı Will.I.am dahil çok sayıda star, Obama ile birlikte bu videoda rol aldı. Bu video sadece YouTube'da 12 milyon kez seyredildi.

Derken, İspanyolca *Reggaeton* ve *Viva Obama* videoları geldi. Obama ve kampanyaları öylesine heyecan yarattı ki, milyonlarca gönüllü kampanyaya dahil oldu. On milyonlarca kişi videoları seyretti, tanıdıklarına

tavsiye etti. Obama videoları siyasi pazarlamada tüm zamanların en viral kampanyasına dönüştü.

Yurtta Değişim, Dünyada Değişim!

Barack Obama'nın "Değişim" sözünü verdiği politikaların başında şunlar geliyordu: Bush'un "sevmediğim ülkenin sevmediğim lideriyle konuşmam, onu bombalarım" anlayışı, iç politikada yürütülen korku paranoyası, Neo-Conların işkence yapan, insan haklarını rafa kaldıran ve petrol üreten ülkelerin diktatör rejimleriyle kol kola gezen politikaları...

Başkan olduğunda Obama, Irak'taki savaşı derhal bitirip askerlerini geri çekeceğine ve hatta Afganistan'daki El Kaide ile savaşa dahi son vereceğine söz veriyordu.

Başladığı yarışın, adalet ve fırsat eşitliği yarışı olduğunu, başkan olursa mükemmel işleyen bir sağlık ve eğitim sistemi kuracağını, yüksek istihdam yaratacağını ve Amerikan toplumunu yeniden birleştireceğini dile getiriyordu.

Öte yandan Barack Obama, Hillary'e karşı hep saygılı davranıyor ve onun tecrübeli bir siyasetçi olduğunu belirtiyordu. Bununla birlikte, Clinton'un "Washington tarzı kitabi bir kampanya" yönettiğini, ülkenin ihtiyacının ise asla bu tarz bir "kampanya" olmadığını ifade ediyordu.

Kampanya başlangıcından kısa bir süre sonra sanatçılar, pop starlar, saygın demokrat isimler dahil çok sayıda önemli kişi Obama'nın yanında yer aldıklarını açıklamaya başladılar.

Obamania veya Umudumuz Karaoğlan

Değişim her demokraside olduğu gibi Amerika'da da tuttu. Çünkü, söylemin sahibi zaten değişimin sahici bir alamet-i farikasıydı. Siyahiydi, Havai doğumluydu, Müslüman bir ülkede eğitim görmüştü, ailesinin bir kısmı halen Kenya'da yaşıyordu, hayat boyu insan hakları konusunda mücadele vermişti, vs...

Söylem öylesine inandırıcı oldu ki, yüzbinler kampanyanın gönüllü neferi oldular. Her yerde, her eyalette, her seçmen kategorisinde. Sahada, sandıkta, internette, kongrelerde, kampuslarda, sendikalarda, mahallelerde, aydın platformlarında, medyada...

Öyle inanılmaz bir heyecan kasırgası doğdu ki, bir milyonu aşkın seçmen Obama'nın kampanyasına internette para yağdırdı. Köşe yazarları Obama'nın ülkeyi nasıl yeniden şekillendireceğini anlatmaya başladı.

Bu heyecan, 1973 genel seçimleri öncesinde "Toprak işleyenin, su kullananın" ve "Ortanın Solu" söylemleriyle mobilize edilmiş olan Türk seçmenin heyecanının daha güçlüsü. Bu heyecan, **Bülent Ecevit**'in adını

dağlara taşlara yazdıran, sıradan vatandaşın heyecanının kat kat fazlası. Çünkü, Obama henüz aday aday!

Sonrası malum: Sonunda kampanyanın etkisi, Hillary Clinton'ın kimyasını bozdu. Ve Şubat sonlarında CNN'de canlı yayınlanan tartışma programında Clinton Obama'nın değişim söyleminin orijinal olmadığını, başkalarından aşırma olduğunu iddia etti. Hatta Obama'ya "Sen, değişimin ancak fotokopisi olabilirsin" deyiverdi.

4 Mart'ta büyük eyaletlerde yapılan önseçimlerden bir kaç gün önce ise, Clinton cephesi Obama'nın Müslüman kıyafetli Kenya fotoğrafını basına servis etti. Hikmetyar'ın dizinin dibine çömelmiş R. Tayyip Erdoğan fotoğrafını dağıtan bizdeki politikacıların psikolojisiyle...

Clinton cephesinden gelen bu negatif karşı atak, göbek adı Hüseyin olan ve bir dönem Endonezya'da eğitim görmüş olan, tüm bunlara rağmen yıllarca kendi klişesine hizmet etmiş inançlı bir Hıristiyan olan Obama'yı savunma yapmaya zorladı.

Clinton cephesinin negatif atakları bunlarla sınırlı kalmadı: Texas ve Ohio gibi büyük ve belirleyici eyaletlerdeki kritik ön seçimlerin yapıldığı 4 Marttan bir kaç gün önce, Obama'yı destekleyen bir iş adamı hakkında basında birbiri peşi sıra yolsuzluk haberleri yayınlanmaya başlandı.

Yine aynı dönemde, mükemmel bir planlama ile Obama'nın danışmanlarından birinin Kanadalı yetkililerle NAFTA konusunda gizlice görüştüğü basına sızdırıldı. (Ohio eyaleti, NAFTA anlaşması yüzünden Kanada lehine fakirleşmiş ve yüzlerce işyeri ve fabrika son bir kaç yıl içinde kapanmıştı. Obama başkan olursa NAFTA'yı rafa kaldıracağını veya ABD lehine yenileyeceğini vaat ediyordu.)

Yeni Nesil Karaoğlan Başkan Olur mu?

Clinton cephesinden gelen tüm bu çabalar meyvesini verdi. 4 Mart'ta Texas, Ohio ve Rhode Island eyaletlerinde Clinton, Vermont'ta ise Obama kazandı. Ve kazandığı delegelerle Hillary Clinton, erken pes etmeyeceğini, son ana kadar yarışta iddialı olmaya devam edeceğini göstermiş oldu. 4 Mart seçimlerinden sonra Clinton'un ulaştığı 1361 delegeye karşılık, Obama 1451 delegeye sahip.

Bununla birlikte, hem seçmen bazında hem de delege bazında Hillary'yi geçmiş durumda olsa da yine de Obama'nın daha gidecek yolu var: *Primary* seçimlerinde, seçmenler doğrudan adaylara değil, partiyi başkanlık yarışında temsil edecek ismi resmen belirleyecek olan delegelere oy veriyorlar. Demokrat Parti'de, seçimlerle gelen delegelerin yanı sıra, 796 "süper delege" daha var ve bu delegeler çoğunlukla Hillary'yı destekliyor. Obama'nın parti içi yarış kazanabilmesi için süper delegelerde de üstünlük sağlaması gerekiyor.

Sitelere yansıyan sade vatandaş yorumlarına bakılırsa; Amerikalı seçmen **Bush-Clinton-Bush-Clinton** şekline dönüşmüş olan siyasi denkleme son vermek ve bu iki ailenin 20 yılı aşan (Hillary kazanırsa 30 yılı geçecek olan) iktidarını artık bitirmek istiyor. Öyle ki, çok sayıda kayıtlı Demokrat seçmen, parti içi yarışı Hillary'nin kazanması halinde salt bu nedenle Cumhuriyetçi John McCain'e çalışacağını şimdiden ilan ediyor.

4 Mart'ta 4 büyük eyalette yapılan önseçimler, Cumhuriyetçiler cephesinde Senatör Jonh McCain'in adaylığını kesinleştirmiş oldu. Senatör McCain, şimdiden 4 Kasım'a odaklanıyor. Ancak, görünen o ki, Demokratlar cephesinde süren nefes nefese yarış muhtemelen Ağustos ayındaki Parti Kongresine kadar devam edecek. Bu durum elbette Demokratlar cephesinde bir zaaf oluşturacak.

Pek çok analist ve siyasi uzmana göre Obama bu yarıştan eninde sonunda galip çıkacak ve önce Demokrat Parti'nin resmi adayı olacak, peşinden de ABD'nin ilk zenci başkanı olacak. Obama'nın bu yükselişinde, Amerikanın çok seyredilen kanalı FOX TV'de yayınlanan 24 dizisindeki zenci "Başkan Palmer" karakteri ne denli rol oynadı bilinmez ama, şurası kesin ki, sevilen diziler her zaman "neden olmasın" duygusu yaratıyorlar.

Amerika'da Değişim, Dünyada Değişim!

Seçimler demokrasileri yeniler. Seçmenler, oylarıyla temsilcilerini seçtiklerinde, ülkelerinin geleceğini şekillendirecek liderleri seçerler. Seçimlerin, seçmeni heyecanlandırmasının nedeni budur.

Amerikan medyasından anladığımız, Barack Obama'nın seçmenin kalbini kazanmak bir yana, bir tür "kara sevda" yarattığıdır. Yaptığı konuşmalara, verdiği sözlere ve geçmişine bakıldığında, Senatör Obama'nın sadece kendi ülkesini değil, tüm dünyayı yeniden şekillendireceğini kavrayabiliyoruz.

Lakin, "değişim" sihirli olduğu kadar, korkutucu bir kelimedir de. Çünkü, her değişimde birileri kazanırken birileri kaybeder. Obama'nın sözlerine bakılırsa bu "değişim"den ürkemek anlamsız. Çünkü Obama'nın söz verdiği değişim, insan haklarının ve demokrasinin lehine bir değişim. Özünde insanlık için iyi olan bir değişim, nihayetinde herkes için iyi bir değişimdir.

Çerçeve Yazı: Amerikan Başkanlık Seçim Süreci Nasıl İşliyor?

Belki Amerika'daki sistemle ilgili bir kaç not düşmekte fayda var: Amerikan başkan adayı olabilmek için 35 yaşını doldurmuş olmak, son 14 yıl boyunca Amerika'da oturuyor olmak ve mutlaka "doğuştan Amerikan vatandaşı" olmak gerekiyor. Başkan yardımcısı adayı için de aynı şartlar gerekli. Tek farkla; başkan yardımcılığına aday olan kişi, asla başkan adayı ile aynı eyaletten olamıyor.

İki partili Amerikan siyasi sisteminde seçmenler, parti içindeki önseçim sistemine benzer şekilde, başkanı veya başkan adayını doğrudan seçemiyor. Seçmenler teknik olarak, Başkanı seçecek güce sahip olan –ve bir çeşit süper seçmen olan- seçiciler kurulu üyelerini seçiyorlar. Seçmenlerin ülke çapında kullandığı oylarla, 50 eyaletten toplam 538 seçiciler kurulu üyesi seçiliyor. 1850 yılından beri Amerika'da "temsilde adaleti" ve "yönetimde istikrarı" sağlayan mekanizma bu aslında.

Bu mekanizma sayesinde, her eyalette -tek bir oy farkıyla bile olsa- daha çok oy alan parti, o eyaletteki tüm seçiciler kurulu üyelerini çıkarabildiği için, Demokratlar ve Cumhuriyetçiler dışında bir üçüncü parti sisteme giremiyor.

Amerikan sistemindeki tek problem şu ki, bazen ülke çapında seçmenlerden aldığınız oy, rakibinizden fazla olsa da, rakibinizin kazandığı seçiciler kurulu üyesi sizinkinden fazla olabiliyor ve siz seçimi kaybedebiliyorsunuz. Örneğin 2000 yılındaki yarışta Al Gore, rakibi George W.Bush'tan daha fazla oy aldığı halde seçimi bu yüzden kaybetmişti.

